

8. Aktuální vývoj evropské integrace

Úvod

V posledním desetiletí dochází v procesu evropské integrace k výrazným změnám jednak vlivem prohlubování integrace a jednak v důsledku procesu rozšiřování. Paralelně s těmito procesy probíhají jednání o reformách Evropské unie – byl zřízen Konvent, který připravoval návrh ústavní smlouvy. O podrobnostech vývoje evropské integrace v posledních patnácti letech pojednávají následující témata této lekce:

- 8.1 Rozšiřování Evropské unie,
- 8.2 Reformy Evropské unie – návrh ústavní smlouvy.

8.1 Rozšiřování EU

Úvod

Od přelomového roku 1989 **věnovala Evropská společenství změnám v zemích střední a východní Evropy**, které nastoupily cestu formování pluralitní demokracie a tržního hospodářství, značnou pozornost. Samotné země střední a východní Evropy měly hned od počátku politických a ekonomických reforem **zájem účastnit se evropského integračního procesu**. Ke snahám o dosažení co nejtěsnějších vazeb s ES vedla země střední a východní Evropy především **nestabilní situace v Rusku a rozpad trhů RVHP**.

Na poli ES se začalo diskutovat o otázkách, zda:

- dát přednost **rozšíření** Společenství
- či pokračovat v **prohlubování integrace**

ES se nakonec rozhodla učinit kroky směrem k rozšíření a zemím střední a východní Evropy bylo nabídnuto **přidružené členství**. Základním nástrojem tohoto procesu přidružení se ze strany ES staly tzv. **asociační dohody** (nazývané též **Eurodohody**).

8.1.1 Eurodohody

Pojem **asociační dohoda** se opírá o článek 310 Smlouvy o založení ES. Na jeho základě sjednalo Evropské společenství řadu mezinárodních dohod zajišťujících **privilegované postavení ve vzájemných obchodních vztazích**, z hlediska otevírání trhů, **finanční i technické pomoci**.

Takovéto **dohody** byly uzavřeny s **Řeckem, Tureckem, Maltou a Kyprem** (lišily se **vzájemně rozsahem, svými cíli i možností pozdějšího členství v ES**). Vedle toho stála asociace s bývalými **závislými územími** členských států ES (jedná se o skupinu států z **africko-karibsko-pacifické oblasti**). Tyto smlouvy upravují obchodní vztahy, širší hospodářskou spolupráci a finanční podporu ze strany ES v rámci rozvojové politiky (viz lekce 6).

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

Eurodohody (Asociační smlouvy se zeměmi střední a východní Evropy). Přinesly do vnějších vztahů EU **kvalitativně nové znaky** a po počáteční opatrnosti ze strany EU se staly oficiální součástí předvstupní strategie – obsahovaly **možnost vstupu** do EU. Z tohoto hlediska bychom mohli **eurodohody** nazvat dohodami tzv. **třetí generace**.

Základ evropských dohod tvoří pasáže týkající se čtyř svobod (volného pohybu zboží, služeb, kapitálu a osob), evropské dohody založily postupné zavádění **zóny volného obchodu s průmyslovými výrobky** během přechodného období 10 let, a to na asymetrickém základě. EU v rámci vymezených pravidel otevírá své trhy rychleji než přidružená země.

8.1.2 Zasedání Evropských rad

8.1.2.1 Kodaňské zasedání Evropské rady

Eurodohody nejprve sledovaly cíl komplexně **propojit transformační procesy** v zemích střední a východní Evropy **s mechanismy a institucemi EU**. Po summitu Evropské rady v Kodani v roce 1993 se eurodohody dostávají do nového světla - jako **součást přípravy na členství**. Kodaňský summit totiž poprvé na úrovni institucí EU označil, že EU sdílí s transformujícími se zeměmi cíl, aby se v **budoucnu** (při splnění určitých podmínek) staly členy EU.

V předchozích vlnách rozšíření nebyla ze strany Evropské unie pro kandidátské země stanovena žádná **speciální kritéria**, která by bylo třeba splnit (kromě **obecně platných podmínek stanovených v zakládajících smlouvách**). V případě **zemí střední a východní Evropy**, které požádaly o vstup a jejichž **východní ekonomická i politická situace se značně odlišovala od předchozích kandidátů na členství**, stanovila Evropská unie **základní požadavky na zasedání Evropské rady v červnu 1993 v Kodani**: "K přistoupení dojde, jakmile bude daná země schopna převzít závazky vyplývající z členství a zároveň bude schopna splňovat hospodářské a politické podmínky."

Tyto požadavky jsou označovány jako tzv. Kodaňská kritéria:

1. **politická kritéria**
  - **institucionální stabilita zajišťující demokratické uspořádání, právní stát,**
  - **dodržování lidských práv a práv národnostních menšin,**
2. **hospodářská kritéria**
  - **fungující tržní hospodářství,**
  - **schopnost vyrovnat se s konkurenčními tlaky a tržními procesy uvnitř Unie,**
3. **ostatní závazky**

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

- převzetí *acquis communautaire* - soubor celé primární a sekundární legislativy,
- akceptování cílů hospodářské a měnové unie i politické spolupráce,
- absorpční schopnost samotné EU taková, aby proces přijímání neohrozil existující stav a dynamiku integrace. **8.1.2.2 Zasedání v Essenu, Cannes a Madridu**

Zasedání v Essenu

Kodaňský summit ještě nezacházel do přílišných detailů a zatím hovořil pouze o užším přidružení. Po **zasedání Evropské rady v německém Essenu** se již hovořilo o **vstupu do EU** a začala tak nová etapa politiky EU vůči **zemím střední a východní Evropy** (významnou úlohu zde patrně sehrálo i podání prvních přihlášek - Maďarska a Polska - do EU). Evropské dohody se staly hlavním prvkem rámce, ve kterém kandidátské země usilovaly o členství v EU. V tomto smyslu se tedy všechny evropské země, které podepíší Asociační dohodu s ES, stávají kandidáty na členství.

Obecně je tedy postup při přístupu do EU následující :

1. Evropská země, která má zájem stát se členskou zemí EU musí podle článku 49 Smlouvy o EU požádat o členství.
2. Žádost každé kandidátské země je pak objektivně zkoumána Evropskou komisí s ohledem na Kodaňská kritéria.
3. Evropská komise předloží Radě stanovisko, v němž doporučí, zda je možné s příslušnou kandidátskou zemí zahájit jednání o přistoupení.
4. Rada pak přijme konečné rozhodnutí.

Evropská rada v Essenu schválila tzv. **předvstupní strategii**, kterou tvoří 4 základní linie:

1. Evropské **dohody**,
2. mnohostranný strukturovaný **dialog**,
3. **příprava** zemí střední a východní Evropy na začlenění do jednotného vnitřního trhu,
4. **pomoc EU zemím SV Evropy** při přípravě na integrační proces a jejich transformaci především prostřednictvím programu PHARE.

Zasedání v Cannes

Summit v Cannes v květnu 1995 upravil v **Bílé knize ("Příprava přidružených zemí střední a východní Evropy na začlenění do vnitřního trhu Unie")** cestu zemí střední a východní Evropy do jednotného vnitřního trhu EU.

Zasedání v Madridu

Na zasedání Evropské rady v prosinci v **Madridu** byla Evropská komise požádána, aby na každou kandidátskou zemi vypracovala posudek:

- jak daná kandidátská země **splňuje kodaňská kritéria**,
- jaký je **stupeň harmonizace** její národní legislativy s *acquis communautaire*.

První posudky pak byly zveřejněny jako součást programového dokumentu **Agenda 2000 v roce 1997**.

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

8.1.2.3 Zasedání v Lucemburku

Závazné politické rozhodnutí o zahájení přístupového procesu kandidátských zemí učinila Evropská unie na svém summitu, který se konal 12. - 13. prosince 1997 v **Lucemburku**. Tato schůzka šéfů států a vlád 15 členských zemí Unie **rozdělila rozšiřovací proces na 3 úrovně** a stanovila, **které země** začnou vyjednávat o svém budoucím členství v EU.

Jednání začala první technickou fází tzv. **screeningem** - **porovnáváním legislativy** každé kandidátské země s *acquis communautaire* (**přibližně 80 tisíc stran textu, z toho se polovina týká sektoru zemědělství**).

V **Agendě 2000**, jejíž součástí byl i **posudek na Českou republiku**, zformulovala Evropská komise tzv. **zesílenou předvstupní strategii** s cílem podpořit přípravu kandidátských zemí na členství v Evropské unii.

V souladu se zesílenou předvstupní strategií pak Evropská komise připravila pro každou kandidátskou zemi dokument nazvaný **Přístupové partnerství**.

Účely Přístupových partnerství:

- sjednotit všechny formy podpory EU kandidátským zemím do jednotného rámce,
- přizpůsobit je "na míru" každé zemi individuálně,
- stanovit hlavní **krátkodobé a střednědobé priority** při přijímání *acquis* Evropských společenství.

Současně každá kandidátská země připravila svůj **Národní program přípravy na členství**, který stanovoval způsob, jakým budou priority přístupového partnerství prováděny z hlediska časového harmonogramu, nutnosti zajištění personálních i finančních zdrojů, apod.

Pokrok kandidátských zemí při naplňování Přístupových partnerství byl hodnocen v tzv. **Pravidelných zprávách Evropské komise**.

- první Pravidelná zpráva byla předložena Evropské radě ve Vídni v prosinci 1998,
- druhá v Helsinkách v prosinci 1999,
- třetí v prosinci 2000 v Nice,
- čtvrtá v prosinci 2001 v Laeken, u,
- pátá v prosinci 2002 v Kodani.

8.1.2.4 Zasedání v Helsinkách, Nice a Göteborgu

Zasedání v Helsinkách

Tzv. lucemburská "**5+1 skupina**" (**Česká republika, Polsko, Maďarsko, Slovinsko, Estonsko a Kypr**) byla po **zasedání Evropské rady v Helsinkách** na konci roku 1999 rozšířena na **12 zemí** (**původní lucemburská skupina + Slovensko, Litva, Lotyšsko, Bulharsko, Rumunsko a Malta**).

Bylo konstatováno, že kandidátské země, které do procesu vyjednávání nově vstoupily, **budou moci** (**za podmínky dostatečného pokroku v přípravách na vstup - harmonizace legislativy, ale také její uplatňování**

a **vymáhání**) dohnat ty, které již vyjednávaly dříve. Statut kandidátské země získalo i **Turecko**, které však kvůli neplnění kodaňských politických kritérií dosud nezačalo přístupové rozhovory.

Zasedání v Nice

Na summitu Evropské rady v Nice ve Francii (prosinec 2000) členské státy znovu potvrdily, že:

- rozšíření EU je politickou prioritou,
- budou posuzovat přístupový proces kandidátských zemí jednotlivě na základě jimi **dosahovaných výsledků** (tzn. **nejlépe připravené země budou moci postupovat při jednání o vstupu rychleji**).

V Nice byla také završena mezivládní konference o **institucionální reformě EU** a došlo k dohodě o počtu hlasů v Radě i mandátů v Evropském parlamentu nejen pro členské země EU, ale i pro kandidátské země (viz kapitola 1 a 2). Zároveň bylo konstatováno, že by se měly nejlépe připravené kandidátské země již účastnit voleb do Evropského parlamentu v roce 2004.

Zasedání v Göteborgu

Göteborgský summit Evropské rady (červen 2001) konstatoval, že

- kandidátské země dosáhly impozantního **pokroku v naplňování vstupních kritérií**,
- s některými zeměmi byly **předběžně uzavřeny již více než dvě třetiny projednávaných kapitol**.

Prokázalo se, že tzv. **road map - silniční mapa**, **uveřejněná současně s pravidelnými zprávami Komise v tzv. Strategickém dokumentu (Strategic paper)**, je dobrým rámcem pro jednání a bude podle ní pokračovat jednání i za belgického a španělského předsednictví. Pokud by jednání pokračovala nezměněným tempem, měly by připravené kandidátské země **završit jednání o vstupu koncem roku 2002 a voleb do Evropského parlamentu by se již měly účastnit jako plnoprávní členové, což se také deseti kandidátským státům podařilo**. Komise začala od jara 2003 zahrnovat kandidáty a jejich národní politiky do své výroční souhrnné zprávy.

8.1.2.5 Zasedání v Laekenu

V prosinci 2001 se na konci belgického předsednictví konal summit Evropské rady na bruselském předměstí – v Laekenu, kde bylo konstatováno, že

- bylo dosaženo **významného pokroku ve vyjednávání** s kandidátskými zeměmi o jednotlivých kapitolách,
- EU je odhodlána **ukončit přístupový proces** se **zeměmi**, které budou připraveny uzavřít vyjednávání do konce roku 2002 (**otevřená cesta pro 10 kandidátských zemí s výjimkou Bulharska, Rumunska a Turecka**),
- na program vyjednávání se **v roce 2002** dostanou **nejobtížnější kapitoly** o zemědělství, regionální politice a rozpočtu.

Ze závěrů tohoto summitu také vyplývá, že by se mělo v první polovině roku 2002 **započít s návrhy smluv o přístupu jednotlivých kandidátských zemí do EU**.

Mezi další důležitá rozhodnutí, která byla na tomto zasedání učiněna, patří svolání **Konventu o budoucnosti Evropy**.

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

8.1.2.6 Zasedání v Kodani – 2002

Na konci dánského předsednictví se ve dnech 12. - 13. prosince 2002 konal **summit Evropské rady v Kodani**, který se zaměřil na završení procesu rozšíření EU o kandidátské země.

Po složitých jednáních bylo dosaženo dohody. **Desítka kandidátských zemí** (Česká republika, Polsko, Maďarsko, Slovensko, Slovinsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Kypr - řecká část a Malta) **uzavřela přístupová** jednání a bylo stanoveno pevné **datum rozšíření EU**. Bylo stanoveno, že pokud proběhne ratifikační proces přístupových smluv v členských i kandidátských zemích bez problémů, stanou se tyto státy členskými zeměmi EU od **1. května 2004**.

V rámci intenzivních vyjednávání vynikly zejména **finanční aspekty rozšíření**. Výsledky vycházely ze startovací čáry dané nabídkou Unie po říjnovém summitu v Bruselu, kdy EU akceptovala **postupné zavádění přímých plateb zemědělcům** a dohodla se na **rozpočtových kompenzacích** tak, aby v prvních letech po vstupu na tom nebyl žádný nový členský stát rozpočtově hůře než v roce 2003.

Evropská rada dále potvrdila, že budou **pokračovat vyjednávání s Bulharskem a Rumunskem**. Oficiálně byl přivítán "významný pokrok dosažený těmito zeměmi, který je náležitým způsobem zohledněn v pokročilosti jejich vstupních jednání". Vedoucí činitelé EU prohlásili, že se těší na upevnění dosavadních výsledků s **"cílem přivítat Bulharsko a Rumunsko jako členy EU v roce 2007"**. Evropská rada potvrdila, že je odhodlána Bulharsku a Rumunsku pomoci, a schválila harmonogram jednání podle plánu Komise a návrhy na podstatné **zvýšení předvstupní pomoci**.

Vedoucí činitelé EU prohlásili, že **vstupní jednání s Kypru byla dokončena** a Kypr bude proto v každém případě přijat do EU jako nový členský stát.

Určitého pokroku bylo také dosaženo, pokud se týká **Turecka**. Turecko má sice statut kandidátské země, ale nebyly s ním ještě zahájeny vstupní rozhovory. Bylo dosaženo shody na tom, že pokud Evropská rada rozhodne v prosinci 2004 na základě zprávy a doporučení Komise, že Turecko splňuje kodaňská politická kritéria, Evropská unie bez odkladu zahájí s Tureckem vstupní jednání. Turecko by tak mohlo **zahájit přístupová jednání** pravděpodobně v roce **2005**.

8.1.3 Závěrečná fáze rozšiřovacího procesu

Dalším krokem ve vývoji rozšiřovacího procesu bylo vypracování **Smlouvy o přistoupení**. Stávající členské státy se ke Smlouvě o přistoupení ve fázi před podpisem vyjadřovaly prostřednictvím orgánů EU.

Přístupová smlouva stanoví, že se přistupující státy **stávají členy Evropské unie a smluvními stranami všech platných smluv**, na nichž je Evropská unie založena, a to k pevně určenému datu **1. května 2004**. Základní **podmínkou** je přitom **dokončení ratifikace Smlouvy o přistoupení ve všech současných i budoucích nových státech Evropské unie**.

Ve **většině kandidátských zemí** byl v **ratifikačním procesu** ke Smlouvě o přistoupení uplatněn **institut referenda**, jehož výsledek nahrazuje v případě 7 budoucích nových členských zemí rozhodnutí parlamentu. Výjimku tvoří Kypr, kde se referendum nekonalo, a dále Malta a Estonsko, které sice všelidové hlasování uspořádali, ale jejich výsledky nejsou závazné a konečné rozhodnutí měly v rukou parlamenty. Česká republika rozhodla o ratifikaci přístupové smlouvy v referendu, které se uskutečnilo ve dnech 13. - 14. června 2003.

Deset nových členských států se zúčastnilo v červnu 2004 **voleb do Evropského parlamentu**. **Komisaři z nových členských států se ke stávající Komisi připojili k datu vstupu**, tj. k 1. květnu 2004. Nově zvolený Evropský parlament pak schválí složení nové Komise, která by se funkce měla ujmout dne 1. listopadu 2004. Ke stejnému datu vstoupí v platnost ustanovení Smlouvy z Nice, týkající se Komise a

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

hlasování v Radě. Nové členské státy se také v plném rozsahu **zúčastní další mezivládní konference**. Bulharsko a Rumunsko se zúčastní jako pozorovatelé.

Zároveň jsou připravována **nová znění přístupového partnerství pro Bulharsko a Rumunsko**, jejichž cílem bude dokončit jednání tak, aby se k EU mohly připojit v roce 2007. Ve dnech 17. - 18. června 2004 se v Bruselu konalo zasedání Evropské rady. Došlo zde k rozhodnutí, že novou kandidátskou zemí pro členství je **Chorvatsko**. Proces přistoupení by měl být s touto zemí zahájen počátkem příštího roku.

Pro **Kypr** bylo cílem dospět k vnitřnímu urovnání do 28. února 2003. To se ovšem nezdařilo a součástí Evropské unie se 1.5. 2004 stala jen řecká část ostrova. Vzhledem k **Turecku** podá Evropská komise zprávu o pokroku při naplňování kodaňských politických kritérií a předloží doporučení tak, aby Evropská rada na svém zasedání v prosinci 2004 mohla rozhodnout, zda bez odkladu zahájí s Tureckem vstupní jednání.

8.2 Reformy EU – návrh ústavní smlouvy

Úvod

V posledních dvou desetiletích byl vývoj evropského integračního procesu poznamenán **sérií změn evropského smluvního rámce**. Každá nová smlouva byla přitom připravována na mezivládní konferenci (MVK), které se účastnili zástupci vlád členských států, Komise a Evropského parlamentu.

Zatímco **Jednotný evropský akt** umožnil dokončit **jednotný trh** a zavést **volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu**, **Maastrichtská smlouva** učinila pokrok zavedením **jednotné měny, společné zahraniční politiky a spolupráce v oblasti justice a vnitra**. Po Maastrichtu se však zdálo, že další vývoj EU poněkud ztrácí svou hybnou sílu. Následující dvě MVK sice vedly ke schválení dalších dvou smluv - Smlouvy z Amsterdamu a z Nice, ale toto období je poznamenáno **slabou politickou rozhodností** a řada institucionálních otázek zůstává nezodpovězena, i když se zároveň stále zdůrazňuje jejich důležitost s ohledem na rozšíření EU.

Evropská rada v Nice proto zahájila širší a detailnější diskusi o budoucnosti Evropské unie s cílem dospět k **revizi smluv** a o rok později vzešla z Laekenu **Deklarace o budoucnosti EU**. Bylo rozhodnuto, že následující MVK by měla být co nejprůhlednější a s co nejširším záběrem a že bude svolán **Konvent**.

8.2.1 Laekenská deklarace

Reformy z Nice sice připravily institucionální systém EU na **přijetí kandidátských států**, ale stále zůstala **potřeba** širší a důkladnější **diskuse o budoucím vývoji Unie**. Země, které předsedaly EU v roce 2001, společně s Komisí tuto diskusi podporovaly a snažily se do ní zapojit i Evropský parlament, národní parlamenty členských států, politiky, podnikatelskou sféru, akademickou obec i reprezentanty občanské společnosti zemí členských i kandidátských států.

Debata se rozvinula za švédského předsednictví a úsilí předsednictví Belgie vyvrcholilo na zasedání Evropské rady v prosinci 2001 přijetím tzv. **Laekenské deklarace**, která dala diskusi o budoucnosti EU konkrétní obrys a na jejímž základě byl zřízen Konvent.

8.2.2 Konvent

Konvent byl svolán jako specifické shromáždění, jehož hlavním cílem bylo navrhnout strukturu institucionální a právní architektury evropské integrace v budoucnosti. EU musí reagovat na **rozšíření o 10 nových členských zemí** tak, aby

- se nenarušila funkčnost rozhodování,
- se v činnosti **integrace prohloubila** demokratická legitimita přijímaných rozhodnutí,
- se **zvýšila transparentnost**,
- EU dokázala podnikat efektivní akce jako významný aktér na světové politické scéně.

Konvent se na svém slavnostním zahajovacím zasedání sešel dne 1. března 2002, kdy jmenoval své prezidium a přijal jednací řád. Během období 15 měsíců se Konvent scházel na plenárních schůzích

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

trvajících 2 - 3 dny konaných několikrát v měsíci v prostorách Evropského parlamentu v Bruselu. Souběžně s plenárními schůzemi Konventu probíhala diskuse v pracovních skupinách ke specifickým otázkám. Po bouřlivých jednáních na závěrečné schůzi Konventu dospěl Konvent ke kompromisnímu **návrhu Smlouvy o založení Ústavy pro Evropu, tzv. evropské ústavní smlouvy**.

8.2.3 Mezivládní konference

Návrh Smlouvy o založení Ústavy pro Evropu vypracovaný Konventem byl jako jednotný dokument bez variantních řešení předložen Valerym Giscardem d'Estaingem Evropské radě v červenci 2003. Předložený text sloužil jako základ pro práci **Mezivládní konference**, ve které zasedali zástupci vlád členských i kandidátských zemí, Evropské komise a Evropského parlamentu.

Mezivládní konference (MVK) — Intergovernmental Conference (ICG) byla zahájena za italského předsednictví v Římě dne 4. října 2003 na úrovni ministrů. Během MVK se několikrát sešli nejvyšší představitelé Evropské unie i ministři členských a kandidátských států. Rada souhlasila s tím, aby se ministerské úrovni jednání MVK zúčastnili dva poslanci EP. Komisi zastupoval předseda Romano Prodi a na jednání ministrů dále 2 komisaři.

Základním cílem konference bylo **projednat dosud nevyjasněné otázky a schválit definitivní návrh nové ústavní smlouvy**. V roce 2003 však k dohodě představitelé EU nedospěli. Až v červnu roku 2004 za irského předsednictví se podařilo Evropské radě schválit návrh Smlouvy o založení Ústavy pro Evropu. Ten nyní čeká proces ratifikace ve všech 25 členských státech.

Závěrečný projev presidenta Konventu

Evropská rada v Římě - zahájení IGC 4. října 2003

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

8.2.4 Návrh ústavní smlouvy

Nová evropská ústavní smlouva by se po ratifikaci měla stát novým základním dokumentem EU. To znamená, že **by měla nahradit současné smlouvy**, především Smlouvu o Evropské unii, tzv. Maastrichtskou, a Smlouvu o Evropských společenstvích; ale také pozměňovací smlouvy z Amsterdamu a z Nice.

Návrh evropské ústavní smlouvy z velké části **přebírá a případně formulačně upřesňuje ustanovení již existujících smluv** a jeho **cílem je zlepšit orientaci ve smluvních dokumentech EU**. Do návrhu evropské ústavní smlouvy jsou zapracovány některé **nové články a změny ve fungování EU** oproti současnému stavu. Tyto změny se týkají:

1. **oblastí spolupráce** v rámci EU (tj. jednotlivých společných politik),
2. **složení evropských institucí**,
3. **způsobů jejich rozhodování**.

Návrh evropské ústavní smlouvy se skládá z krátké preambule a čtyř částí.

Část I obsahuje **základní charakteristiky EU** a tím se podobá národním ústavám jednotlivých zemí:

- definice Evropské unie, jejích hodnot a cílů i práv evropských občanů,
- rozdělení pravomocí mezi EU a členskými státy a způsoby, jak tyto pravomoci vykonávat,
- základní popis evropských institucí,
- podmínky, jak lze do EU vstoupit nebo z Unie naopak vystoupit.

Část II tvoří **Charta základních práv EU**, ve které jsou zakotvena práva, která musí EU ve vztahu k evropským občanům respektovat při své činnosti. Charta v evropské ústavní smlouvě odpovídá například Listině základních práv a svobod, která je součástí Ústavy ČR.

Část III popisuje **fungování EU** jak z hlediska hlavních unijních institucí, tak z hlediska jednotlivých politik, ve kterých EU působí. Navazuje na část I a rozpracovává podrobněji její základní ustanovení.

Část IV tvoří **obecná a závěrečná ustanovení**, z nichž jsou důležitá například pravidla, podle kterých bude možné evropskou ústavní smlouvu měnit.

K ústavní smlouvě budou připojeny protokoly, podobně jako k současným smlouvám. Jedná se zejména protokoly o roli národních parlamentů a o uplatňování zásady subsidiarity a proporcionality.

Unii se opravdu podařilo zjednodušit nepřehledný systém zakládajících smluv do dokumentu, který má rozsah necelých **300 stran**. Na mezinárodním poli bude Unii reprezentovat vždy **dva a půl roku prezident Evropské rady**. Zjednoduší se rozhodování v některých oblastech, kde zatím mají členské státy právo veta. To jim zůstane jen zahraniční politice, obraně, v otázce daní či unijním rozpočtu.

Evropský parlament se bude podílet na schvalování většího počtu evropských zákonů. Národní parlamenty budou moci hlídat, zda Unie reguluje jen ty oblasti, do kterých spadají její kompetence.

Unijní zákony budou platit, pokud se na nich shodne aspoň **patnáct členských států, v nichž žije 65 % unijní populace**. Podle návrhu ústavní smlouvy mohou **zablokovat** jakékoliv rozhodnutí **čtyři země**,

kteří mají dohromady 36 % unijní populace (162 miliony). Na základě požadavků Polska byl připojen i mechanismus pozastavení rozhodnutí či možnost odmítnout hlasování kvalifikovanou většinou.

Návrh ústavní smlouvy není žádným přelomovým veledílem, je tradičně **kompromisem**, se kterým není úplně spokojen nikdo, ale dohoda zásadně také nikomu ze státníků, kteří ji podepsali, nevadí. Nyní je potřeba, aby návrh ústavní smlouvy prošel **ratifikačním procesem ve všech pětadvaceti členských zemích**. Ale již bezprostředně po summitu Evropské rady (červen 2004), která vyslovila svůj souhlas s návrhem a ze které se ozývala slova nadšení a chvály z úst evropských státníků, se z řady členských států ozvaly hlasy úplně jiné. Ty se vyslovují velice razantně **proti schválení návrhu ústavní smlouvy**. Za všechny státy můžeme jmenovat např. Polsko, kde bylo přijetí návrhu ústavní smlouvy označeno v tamních médiích za "totální výbuch polského premiéra". Zda a kdy bude návrh ústavní smlouvy ratifikován, zůstává tedy otázkou a také velkou neznámou.

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.